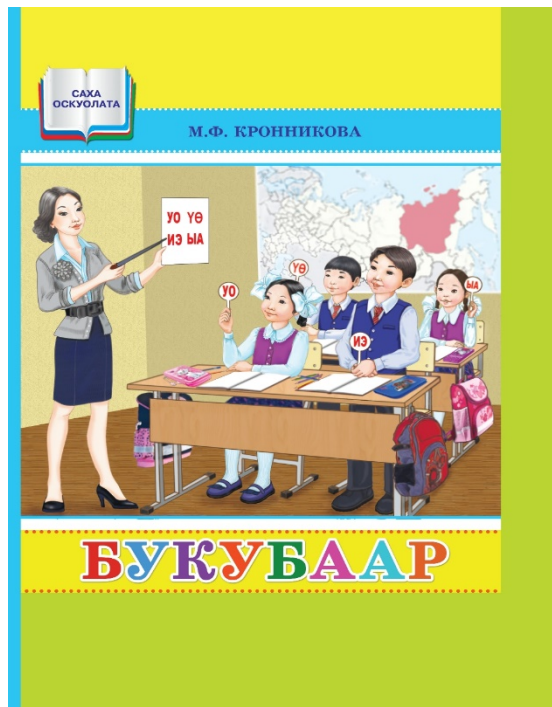

-Кузьмина Айталига Алексеевна-учитель начальных классов
МБОУ «Покровская СОШ №1 с УИОП имени И.М. Яковлева»
Покровск/Хангаласский улус
Сценарий «Букубаар, баһыба»

1

«Букубаар, баһыба!»

Оңордо: Кузьмина Айталига Алексеевна
алын сүһүөх учуутала

2026 с.

«Букубаар, баһыба!» сценарийа.

Бытыллар кылааһа: I “а”

Буолар күнэ: олунньу 12 күнэ

Темата: «Букубаар, баһыба!»

Сыала: үөрэххэ, аабыга интэриэһи үөскэтии.

Соруктара:

- Оонньуу көмөтүнэн дорбооннору, букубалары хатылааһын, тыллары таһаарыы, билиилэрин ханатыы, эбии билэргэ туһаайыы.
- Бэйэ-бэйэлэригэр көмөлөсүһэргэ үөрэтии, аахпыт тиэкистэрин сөпкө өйдүүлэрин ситиһии.
- Оҕо тылын саппааһын байытыы, тылын-өһүн, толкуйдуур дьобурун сайыннарыы

Туттуллар тэриллэр: дорбоон фишкалара, конверт иһигэр тыллар суһүөхтэрэ, аабыга карточкалар, остуоруйа геройдара, интерактивнай доска, компьютер, проектор

Бэлэмнэнии үлэтэ:

1. Оҕолор төбөлөрүгэр кэтэр букубалара.
2. Оҕолор букубалар тустарынан хоһооннору нойосуус үөрэтэллэр.
3. Эбэрдэ ырыа бэлэмнээһин.
4. Кылааһы киэргэтии.

2

Учуутал: -Күндү, оҕолор! Бүгүн биһиэхэ ураты үөрүүлээх күн! Биһиги маңнайгы кинигэбитин - «Букубаары» ааҕан бүтэрдибит. Бу кэм иһигэр улааттыбыт, элбэһи биллибит, элбэххэ үөрэннибит, Барыта улахан үлэттэн, сыраттан тахсар. Барахаттары көрсөн, ону туораан, учууталгыт, төрөппүттэргит көмөлөрүнэн сыалбытын ситиһэргэ үөрэннибит. Күндү оҕолору, төрөппүттэри бастакы улахан ситиһиигитинэн эбэрдэлиибин!

Ханнык баҕарар врач, учуутал, агроном, лётчик, инженер, учёнай, бу биһиги төрөппүттэрибит – оскуолатаабы олохторун, бу букубаартан саҕалаабыттара. Ол иһин букубаардар араас норуоттар тылларынан бэчээттэнэн тахсаллар. Саха бастакы букубаарын Семён Андреевич Новгородов айбыта. Ити сыллар усталарыгар кини бэйэтэ олус элбэхтик уларыйда, үгүс көлүөнэ дьону үөрэттэ. Ол эрэри, кини кылаабынай соруга-оҕолору ааҕарга үөрэтиитэ, хаһан да уларыбат.

У: -Билигин оҕолор алфавит букубаларын төһө билбиттэрин туһунан хоһооннорун ааҕан иһитиннэриэхтэрэ.

(Оҕолор хоһооннорун ааҕаллар, ырыа ыллыыллар, онтон 4 командаҕа арахсан олороллор.)

У: Күндү оҕолор, букубалары үчүгэйдик үөрэппикки, билбикки. Билигин аны мин эһиги билиигитин тургутан көрүөм. Мин тугу ыйытарбын өйдөөн истин уонна илиигитин уунан эппиэттээн:

1. Саха алфавита барыта хас букубалааҕый?(40) Онтон нуучча тылыгар? (33)
2. Бу туох бэлиэлэрий? Фишка (а/д, б/д, дифтонг)

3. Хас кылгас аһаҕас дорҕоон баарый?(8)
4. Хас уһун аһаҕас дорҕоон баарый?(8)
5. Хас дифтонг баарый?(4)
6. Төрүт саха дорҕоон буукубалара ханныктарый? (һ, ҕ, ү, ө, ң, нь, ды)
7. Ханнык аһаҕас дорҕоону бэлиэтиир буукубалар нууччаттан киирбиттэрий?(я, е, ё, ю)
8. Ханнык бүтэй дорҕоону бэлиэтиир буукубалар нууччаттан киирбиттэрий?(в, ж, з, ш, щ, ь, ь, ф)
9. Дорҕоону бэлиэтээбэт ханнык буукубалар баалларый?(ь, ь)
10. Бу ханнык сурук бэлиэтэй?(.) Кини ханна турарый? (Этии кэннигэр) Сөп, туочука кэннэ ханнык буукубаттан суруйабытый? (улахан)

У: - Оҕолор, бийиэхэ сурук кэллэ. Кимтэн кэлбитин билээри, таабырыны таайың.

Оҕолор мэлдьи миигиттэн сөбөллөр

Олус элбэҕи, арааһы билэбин.

Дьэ эрэ, толкуйдаа,

Дьикти уол ким эбитий? (Барыны билэр Бэргэн уол)

Удивляются так дети:

«Знает больше всех на свете!

Ты подумай, отгадай-ка,

Кто же этот мальчик?» (Знайка)

3

Тугу суруйбутун көрүүххэ эрэ.

Учуутал: Бастакы соруудах – сүһүөхтэри сөпкө сааһылаан тыллары таһаарың.

Слайд

Учуутал: Маладьыастар! Соруудаҕы олус бэркэ толордугут!

Учуутал: 2 соруудах: «Дорҕоондор» диэн тылтан атын тыллары таһаарың. *(Слайд)*

Дорҕоондор-дор, оҕо, уу, уулар, улар, ордуу, уур, уурда.

Дорҕооннор-дор, орон, онно, оҕо, ороннор, ноор.

Учуутал: Оҕолор, соруудаҕы олус үчүгэйдик толордугут!

3 соруудах. Атын (лишняя) буукубаны бул. Бу эрээккэ кини туох уратылааҕый?

А О Б Ө
 Ы Е Я Ю
 В С Р Д
 Һ П Ъ Ч

4 соруудах. Биирдии хамаандаҕа биир конверт биэрэбин. Буукубалартан тыллары таһаарыахтааххыт.

ЭГНИКИ (КИНИГЭ)
 РОНОДОҕ (ДОРҕООН)
 ХӨРҮЭ (ҮӨРЭХ)
 СЛАКАЫ (КЫЛААС)

5 *Сорудах. Бэргэн эһиэхэ кэпсээн тизкистэрин бэлэмнээбит. Ону бары хамаанданан бииргэ аабыахтааххыт.*

Ньургуһун обото.

Олунньуга ынахпыт Ньургуһун төрөөтө. Обото обус. Кып-кыра ньирэй. Ньолооску диэн ааттаатыбыт.

Үтүө күн.

Үтүө күн үүммүт. Сып-сылаас. Сиккиэр тыал үрэр.

Кыс маска уус Куонаан уһана олорор. Кэскил уол Куонаан уһанарын көрөр.

Эрчим.

Эрчим чороччу улаатта. Быйыл уонун туолар. Ыал улахан обото. Балтылара кырлар. Атата-суоппар. Ийэтэ-учуутал.

Хаххан.

Көтөр-сүүрэр күнүс ас булунар. Оттон хаххан хахха сири булан олорор.

Кини улахан төбөлөөх. Сытыы харахтаах. Токур тумустаах.

Учуутал: Биһиги «Букубаары» эрэ аахпатахпыт. Тэңнэ «Азбуканы» эмиэ баһылаатыбыт. Онно араас остуоруйалары, хоһооннору аахпыппыт. Билигин оболоор, таайың, эрэ, ханнык нуучча норуотун остуоруйаларыттан бу дьоруойдар кэлбиттэрий? Слайд

Таабырын: Илиитэ, атаба да суох буоллар, барыга үөрэтэр баар үһү. (КИНИГЭ)

Учуутал:- Элбэх кинигэни аабар оҕо элбэҕи билэр.

- Оҕолор, кинигэ туһунан өс хоһооннорун аабыахха эрэ. (дуоскаттан бары бииргэ)
 - «Кинигэ – кини үтүө доҕоро, өйдөөх сүбэһитэ», «Ким кинигэ аргыстаах- ол билиилээх».- Бу өс хоһооннорун хайдах өйдүүгүт? (оҕолор эспиэттэрэ)
 - Кинигэ биһиэхэ элбэҕи кэпсиир, элбэххэ үөрэтэр. Элбэх кинигэни аахтааххына, үгүһү өйдүөн, элбэҕи билиэн.
- Билигин керсун биһиги букубаарбытын уонна кини табаарыстарын.**

Букубаар: -Дорооболорун, оҕолоор!
Маладьыастар!
Таптаан миигин аахтыгыт,
Таабырыммын таайдыгыт,
Аны араас кинигэни
ааҕа сылдыын эһиги.
Умсугуйан үөрэнин,
Оскуоланы бүтэрин,
Ол эрээри бука бары
Умнаайаҕыт букубаары!

Букубаар: -Оҕолоор, миигин ааҕан бүтэрдигит. Аны эһиги мин бырааттарбын ааҕаххыт. Билигин мин кинилэри киллэртиэм.
- Дорооболорун, оҕолоор!

Букубаар:-Бу кимнээх эбиттэрий , ааҕын эрэ. (саха тыла, литература ааҕыта)

Саха тыла: Мин саха тыла диэммин. Таба суруйарга үөрэтиэм, ылбыт билиигитин чинэтиэм, быраабылалары биллэриэм.

Литература ааҕыта: мин литература ааҕыта диэммин. Мин страницаларбар элбэх кэпсээни ааҕан билсиэххит, элбэх сонуну, кэрэни билиэххит, таабырын да таайсыахпыт. Онуоха бары иннигэһэ суох ааҕаргыт наада.

Бары:-Эһиги биһигини харыстаан, алдьатыман, киртитимэн.

Букубаар: Дьэ, оҕолоор, быраһаайдаһар кэммит тийэн кэллэ, быраһынньыкпыт түмүгэр Билии-көрүү докумуонун туттарабыт. Биһигини өссө да күүтэр үгүс элбэх үлэ, саңаны билии, элбэххэ үөрэнии.

Ырыа. Хаартыскаҕа туьуу.

Учуутал:

Манан бүгүммү быраһынньыкпыт түмүктэнэр. Уонна өссө кыһанан үөрэнэргитигэр, элбэҕи ааҕан билиигит күн аайы элбээн иһэригэр баҕарабын. Биһиги үөрүүбүтүн үллэстэ кэлбиккитигэр, күүс-көмө буолбуккутугар махтанабын.
Көрсүөххэ диэри!